

Svjetlan Vidulić
 Filozofski fakultet, Zagreb

U ZNAKU PLURALIZMA

*Međunarodni seminar o književnosti u sveučilišnoj nastavi njemačkog jezika,
 Technische Universität Dresden, od 13. siječnja do 1. veljače 1997.*

Trotjedni seminar o književnosti u sveučilišnoj nastavi njemačkoga jezika, održan u siječnju 1997. na Tehničkom sveučilištu u Dresdenu, okupio je devetnaestero nastavnika njemačkog jezika iz deset zemalja srednje i istočne Europe te Uzbekistana. Riječ je o četvrtom u nizu međunarodnih seminara o metodiци njemačkoga kao stranog jezika na katedri za njemački kao strani jezik pri Institutu za germanistiku Tehničkog sveučilišta. Voditeljica je tih skupova profesorica Dagmar Blei, predstojnica katedre, a financijski ih podupire Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD), Njemački ured za akademsku razmjenu.

Društvo okupljeno na skupu bilo je raznoliko u svakom pogledu, osim u spolnom (17:2). Šarolikost je bila posljedak očekivane disperzije ljudskih osobina, očekivanih razlika u tradiciji (sveučilišne) nastave, ali i iznenađujućeg pluralističkog pristupa voditeljice koja drži da je uvid u raznolike oblike nastave što se bave (i) književnošću korisniji nego koncentracija na metodiku književnosti u jednome nastavnom obliku.

Sretoše se tako, primjerice, Zlatka Parpulova (Plovdiv), koja studentima germanistike predaje povijest njemačke književnosti i kulture, Kalinka Minkowa (Sofia), koja buduće pjevače i glumce podučava njemačkoj dikciji, Sirje Viilup (Tallinn), čiji se studenti uz književne tekstove odmaraju od njemačkoga za tehničke struke, Maria Kraushuberova (Bratislava), koja buduće nastavnike njemačkog podučava metodiци, Angelika Fekete (Bekescsaba) - zagovornica takozvane 'integrativne jezične prakse' u kojoj bavljenje književnošću na jezičnim vježbama za germaniste nije odvojeno od usvajanja gramatičkih struktura, Adrien Kosik-Wacha (Eger), koja metodički nadzire 'tete' u njemačkim vrtićima, Edyta Wojciechowska (Zielona Gora), koja u seminaru poučava studente povijesti njemačke književnosti...

Bilo bi beskorisno na tako širokoj paleti iskustava tražiti zajednički nazivnik, a još beskorisnije definirati ga kao jedinstveni metodički aspekt o kojem bi njemački stručnjaci kazivali svoje u frontalnom suočavanju sa strancima iz 'tranzicijske' Europe. Seminar je stoga obilovao temama, ali i oblicima seminarskog i 'radioničkog' rada koji su dopuštali sudionicima da prikažu svoja dosadašnja iskustva te da na samome seminaru razvijaju nova. Tematskom okosnicom pri tom su bila tri aspekta književnosti u nastavi njemačkoga kao stranog jezika: književnost kao dodir sa stranom kulturom, književnost kao učilo jezika i književnost kao povod komunikacije.

Slijedi prikaz sesija najuže vezanih za metodiku književnosti u nastavi njemačkoga. - Ulrich Zeuner, voditelj seminara "Uvod u didaktiku predmeta Landeskunde!", govorio je o mogućoj ulozi književnosti pri senzibiliziranju učenika za osobitosti strane im kulture.

¹ Prijevod problematičan. Šamšalović u Njemačko-hrvatskom rječniku (1987) nudi: "proučavanje folkloru koje zemlje" (sic!). Landeskunde se bavi širokim skupom pojava kojemu se u povijesti južnoslavenskog školstva najviše približio predmet 'priroda i društvo'.

- Barbara Gügold s Berlinskog sveučilišta uputila nas je kako se u nastavi njemačkoga koristiti filmovima snimljenim po književnom predlošku. - Dagmar Blei upozнала nas je s njemačkom lirikom imigranata i mogućnostima njezina didaktiziranja prema modelu Wenera Ingendahla², i to zajedničkom, didaktički strukturiranom lektinom nekoliko 'doseljeničkih' tekstova. - O modelima didaktičkog ophođenja književnim tekstovima u nastavi stranog jezika bilo je riječi i na posebnoj sesiji na kojoj je Dagmar Blei rukovodila lektinom 'konkretne poezije', osobito pogodnog (i pomodnog) korpusa za sve stupnjeve inojezičnog znanja³. - U gramatičkoj radionici profesorice Blei, u kojoj studenti nude didaktičke koncepte poučavanja pojedinih aspekata njemačke gramatike, Lidia Waulina (Kostroma) predstavila je koncept uvježbavanja semantičke diferencijacije modalnih glagola u njemačkome, uz uporabu književnog eseja. - Potkraj dresdenskog seminara sudionici su u didaktičkoj radionici primijenili svoja iskustva, te u grupama pripremili a u forumu predstavili vlastite didaktizacije književnih tekstova.⁴

Poseban oblik razmjene iskustava bila su izlaganja sudionika o svom nastavnom ili znanstvenom radu vezanom uz književnost. Raspon tema i raspon njihove izdašnosti odražavao je raznolikost grupe. Tako smo, primjerice, prvog dana čuli zanimljivih detalja o fiktivnom putovanju Njemačkom i Švicarskom što ga ruski studenti germanistike planiraju i provode tijekom 52 nastava sata, putujući pritom i odabranim poljima morfologije, sintakse i semantike. Seriju je zaključio kolega iz Taškenta sažetim uvidom u 'prirodu i društvo' Uzbekistana s posebnim osvrtom na sudbinu njemačke književnosti u uzbečkim prijevodima. Sarkastični komentari kolegica iz Ruske Federacije usput su pružili uvid u latentnu snagu postkolonijalnog mentaliteta s kojim valja računati u grupi u kojoj gotovo svi - a zna se zašto - razumiju i govore ruski.

Dobro zamišljen ali po mom sudu najmanje uspio oblik rada bili su zajednički forumi dresdenskih studenata didaktike njemačkoga kao stranog jezika i sudionika seminara. U prvom je forumu bilo riječi o ulozi književnosti u nastavi njemačkoga, u drugom o aktualnim motivima i potrebama učenja njemačkoga u zemljama srednje i istočne Europe. Prava je diskusija izostala, ali je upravo spoznaja o razlozima tog izostanka bila glavna korist ovih foruma: diskusije nema zbog jaza između neiskusnih studenata iiskusnih stranih nastavnika (mahom briljantna jezičnog znanja) koji u pogledu demokratičnosti i komunikativnosti nastave na kakvu su navikli većinom stižu iz didaktičkog srednjovjekovlja.

Neposrednu recepciju književnosti - preduvjet svake uspješne didaktizacije - osigurali su u tijeku seminara brojni organizirani dodiri s aktualnom književnom i kazališnom scenom pozapadnjene Njemačke. Književnik Wolfgang David čitao je iz svog povijesnog romana "Brennaburg", emeritirani profesor Günter Jäckel s mnogo je duha govorio o dnevnicima Viktora Klemperera, dresdenski germanist Klaus Hammer orisao je aktualno stanje u književnosti ujedinjene Njemačke, bivši istočnonjemački germanist Hans Zeidler (sada 'Gastarbeiter' u Češkoj: nipošto rijetka sudbina!) ponudio je svoju sliku češke književnosti na njemačkom jeziku. Četiri skupna posjeta dresdenskim kazalištima suočila su nas s dojmivim rasponom kazališne prakse između tradicionalističke postave za ranopopodnevnu publiku (s početkom u 15.00 sati!) i scenske provokacije za libidinoznu mladež.

² Werner Ingendahl (1991). *Umgangsformen. Produktive Methoden zum Erschließen poetischer Literatur*. Frankfurt am Main.

³ Usp. zbirku s folijama i audio-kasetom: *Anspiel. Sammlung konkreter Poesie für den Fremdsprachenunterricht* (1984). Bonn.

⁴ Vodiljom je bio model Hansa Hunfelda (1990): *Literatur als Sprachlehre*. Berlin/ München.

Za trotdjedna boravka u glavnom gradu Saske bio bi grijeh ne posjetiti znamenitu operu Gottfrieda Sempera, kolijevku europskog porculana u Meißenu, muzej Karla Maya u Radebeulu, slavensku enklavu Lužičkih Srba u Budišinu... Besprijeokorna organizacija i naponi triju studentica (Anke Berger! Dorothea Spaniel! Manuela Thomas!) omogućili su nam doživljaj svega superlativnog 'u ovom dijelu Europe'.

Dovoljno je vremena bilo predviđeno i za zadovoljenje nasušnih potreba sudionika, od shoppinga koji je po mojoj procjeni nekima bio glavni motiv dolaska u zemlju novog blagostanja, pa do individualnih stručnih potreba: potrage za literaturom, hospitacijama, osobnim razgovorima. Plod takva razgovora jest i dogovor o početku partnerstva između dresdenske i zagrebačke germanistike.

Značenje ovogodišnjeg seminarara u Dresdenu nadilazi zbir stručnih znanja što su ih raznorodni sudionici ponijeli u svoje raznorodne nastavne sredine. Ovaj seminar je važan kao mogućnost preispitivanja vlastitih pozicija u susretu sa sestrama i braćom po struci koji u sličnim okolnostima rade isto ali pri tom ne rade jednako, u usporedivim uvjetima proučavaju isto ali pri tom otkrivaju različito. Drugi izvor iskustava bio je susret s matičnom germanistikom obilježenom zaraslim ožiljcima ideološkog diktata, svježim ožiljcima tranzicije ali i novostečenim blagodatima modernog sveučilišta, od opreme do organizacije. Napokon, ne valja zaboraviti da ovakav seminar za inozemnog germanista znači višetjedni intenzivan život s medijem i s predmetom svoga poučavanja.

Nastavni i rukovodni stil voditeljice, profesorice Dagmar Blei - uostalom jedine od osmero kolega njezine struke koja je preživjela kako nužnu ideološku, tako i ishitrenu stručnu čistku nakon ujedinjenja Njemačke i ujedinjenja Visoke pedagoške škole sa Sveučilištem - svakako je pogodovao uspjehu ovog zahtjevnog seminarara. Autoritet s ljudskim licem: tako bi se mogao nazvati rukovodni stil koji sretno ujedinjuje odrješitost jake ličnosti, dubok pedagoški eros i spremnost na prislan osobni kontakt sa svakim studentom i svakim sudionikom skupa. Ovogodišnji seminar je uspio; zaželimo ovom projektu sretnu budućnost.